

Asia: VN/25323/2021

Luonnos valtioneuvoston huoltovarmuusselonteoksi

Lausunto Utlåtande

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Utlåtande om kapitel 1 Inledning

Energiateollisuus ry (ET) kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa seuraavaa:

Huoltovarmuusselonteko muodostaa kattavan ja tarkan kuvauksen huoltovarmuuden organisoinnista ja sen kehityskohteista Suomessa. Selonteko korostaa aivan oikein yksityisen sektorin keskeistä roolia huoltovarmuuden turvaamisessa julkista ja kolmatta sektoria kuitenkin unohtamatta. Myös Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan aiheuttama merkittävä muutos huoltovarmuuden kansainvälisessä toimintaympäristössä on otettu huomioon. Työn taustalla on lukuisia viime vuosina annettuja huoltovarmuutta sivuavia selontekoja ml. kansallinen riskiarviointi. ET:n mielestä em. erilliselontekojen ohella eduskunnalle annettava huoltovarmuusasiat kokoava selonteko on nyt tarpeen, ja käsityksemme mukaan vastaavia tulisi laatia myös tulevaisuudessa vähintäänkin muutaman vuoden välein. Selonteossa esitetään myös, että lainsäädännön ajantasaisuus tarkistetaan. Tämä on hyvä.

Lausunnot lukuun 2. Kansainvälinen yhteistyö

Utlåtande om kapitel 2 Internationellt samarbete

Selonteossa todetaan mielestämme aivan oikein, että kansainvälinen yhteistyö täydentää kansallista varautumista. Se ei voi kuitenkaan mitenkään korvata kansallista varautumista ja omia kansallisia toimia. Toki markkinaehtoinen huoltovarmuus edellyttää myös monipuolisia poliittisia ja kaupallisia kansainvälisiä suhteita, jotka ovat elintärkeitä Suomen kaltaiselle pienelle markkinoista riippuvalle toimijalle.

CER- ja NIS2-direktiivien toimeenpanossa olisi olennaista ottaa huomioon huoltovarmuuden nykyiset rakenteet ja välttää päällekkäistä sääntelyä. Edelleen toimeenpanossa tulisi muistaa tarkastella

hallintonäkökulman ohella yritysten näkökulmaa eli mitä hyötyä yrityksille saadaan direktiivin toimeenpanosta.

Lausunnot lukuun 3. Huoltovarmuuden toimintaympäristön kehitys ja sen vaikutukset

Utlåtande om kapitel 3 Utveckling av försörjningsberedskapens verksamhetsmiljö och effekterna av denna utveckling

Selonteossa nostetaan esiin joukko huoltovarmuuden ajankohtaisia uhkia kuten Venäjän sota Ukrainassa, ilmastonmuutos, kyberuhat ja hybridivaikuttaminen. Mielestämme riskitarkasteluun olisi tullut ottaa myös vieläkin vaikuttava pandemia sekä luonnon monimuotoisuuden väheneminen.

Lausunnot lukuun 4. Kansalaisvarautuminen

Utlåtande om kapitel 4 Medborgarnas beredskap

-

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuuden toimintamalli

Utlåtande om kapitel 5 Verksamhetsmodell för försörjningsberedskapen

Luku on hyvä kuvaus olemassa olevasta huoltovarmuuden toimintamallista lakeineen, organisaatioineen ja rahoituksineen. Sen sijaan mahdollisia kehitysehdotuksia ei esitetä. Huoltovarmuuskeskuksen meneillään olevaa organisaatiouudistusta selonteko ei myöskään tunnista. Onneksi sentään esiin nostetaan Huoltovarmuuskeskuksen arvokas ohjelmatyö, joka on selkeästi tehostanut ja terävöittänyt Huoltovarmuuskeskuksen toimintaa.

Energiamurroksen myötä Suomen energiahuolto siirtyy fossiilitaloudesta bio- ja kiertotalouteen. Tällöin fossiilipolttoaineista kerättävä huoltovarmuusmaksu ei kykene enää ylläpitämään riittäviä tuottoja huoltovarmuustoiminnan rahoittamiseksi. Asia on selonteossa nostettu huolena esiin, mutta käytännön ratkaisua asialle ei ole valitettavasti esitetty. Pelkästään rahaston arvon säilyttäminen tai rahaston arvon nosto riskiä ottamalla ei riitä rahoituksen perustaksi.

Lausunnot lukuun 5.1.5 Sektorikohtaisen varautumisen lähtökohtia

Utlåtande om kapitel 5.1.5 Utgångspunkter för den sektorsvisa beredskapen

Energiahuoltoa koskeva osio kuvaa eräitä energiasektorin lyhyen aikavälin kehittämistarpeita. Osioista puuttuu pitemmän aikavälin tarkastelu luovuttaessa fossiilisten polttoaineiden käytöstä ja siirryttäessä bio- ja kiertotalouteen. Ilmastonmuutoksen torjunta ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttäminen ovat myös reunaehtoja tulevaisuuden huoltovarmuuden turvaamiselle. Luvussa ei myöskään esitetä mitään energian siirtoverkkojen (sähkö, kaukolämpö, kaasut) osalta, vaikka niiden rooli on keskeinen tulevaisuuden puhtaan energiajärjestelmän luomisessa. Yhteiskunnan sähköistymisestä ei ole myöskään sanaakaan. Uuden puhtaan energiajärjestelmän huoltovarmuutta turvaavia toimia ei siten ole luvussa ollenkaan kattavasti kuvattu. Energiateollisuus ry toivoo, että Huoltovarmuuskeskuksen johdolla vielä erikseen pohditaan ratkaisuja tulevaisuuden energiajärjestelmän huoltovarmuuden turvaamiselle. (No, myöhemmin selonteossa osa em. asioista saa ansaitsemansa huomion.)

Lausunnot lukuun 6. Sotilaallinen huoltovarmuus

Utlåtande om kapitel 6 Militär försörjningsberedskap

-

Lausunnot lukuun 7. Huoltovarmuuden kehittämislinjauksia

7.1 Huoltovarmuuden taloudelliset resurssit

Utlåtande om kapitel 7 Riktlinjer för utveckling av försörjningsberedskapen

7.1. Ekonomiska resurser för försörjningsberedskapen

ET yhtyy luvussa esitettyihin toimenpide-ehdotuksiin. Huoltovarmuusrahasto tulee säilyttää budjetin ulkopuolisena nopeana ja joustavana sekä päivän politiikan saavuttamattomissa olevana huoltovarmuuden turvaamiseen liittyvien hankkeiden keskeisenä rahoituslähteenä. Myös meidän mielestämme huoltovarmuusrahaston kantokyky on turvattava ja löydettävä uudet rahoituslähteet kantokyvyn turvaamiseksi.

7.2. Huoltovarmuuslainsäädännön ajantasaistaminen

7.2. Uppdatering av försörjningsberedskapslagstiftningen

Lainsäädännön ajantasaistaminen on ehdottoman tarpeen. CER-direktiivin toimeenpanossa on vältettävä päällekkäisyydet sääntelyssä.

7.3. Sektorikohtainen varautumisen ja yhteistyön kehittäminen sekä osaamisen varmistaminen

7.3. Utvecklande av den sektorsvisa beredskapen och det sektorsvisa samarbetet samt säkerställande av kompetensen

Yhteiskunnan sähköistyessä ja energiantuotannon puhdistuessa on erittäin tärkeää, että sektorikohtaisten varautumistoimenpiteiden ohella myös eri sektoreiden varautumistoimenpiteiden yhteensovittamista tiivistetään. Yhdymme siten tässä luvussa esitettyihin toimenpide-ehdotuksiin.

7.4. Verkostomallin kehittäminen sekä jatkuvan yhteiskunnallisen vuoropuhelun tarve

7.4. Utveckling av nätverksmodellen och behovet av en kontinuerlig samhällsdialog

Yhdymme luvussa esitettyihin ehdotuksiin.

Lausunnot liitteeseen 1

Utlåtande om bilaga 1

-

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Övriga allmänna kommentarer om redogörelsen

-

Kostama Jari
Energieateollisuus ry